H. Popping ? OSW 7-9-1937

Een Schans te Makkinga ontdekt.

In de troebele dagen van 1672/73, toen Engeland en Frankrijk trachtten de levenskracht van ons land te vernietigen, en hun legers de grenzen overschreden, kregen ze de hulp van de bisschoppen van Munster en Keulen.

In de noordelijke provincies was het vooral de bisschop van Munster, tegen wien men strijd had te voeren. Deze „vredevorst", die zich als „Bommen-Berend" berucht heeft gemaakt en die gevreesd werd als een tweede Attila, bedreigde ook Friesland, nadat hij den sleutel van Drente, het sterke Coevorden, had ingenomen.

Hij, die een weinig met de geschiedenis van ons land bekend is, kent de groote lijnen van dezen veldtocht. We zullen er hier niet verder op ingaan, ook, omdat we voor enkele jaren in ons blad de bijzonderheden van het aandeel dezer gewesten in dezen oorlog hebben beschreven.

We laten het daarom bij deze korte inleiding.

Men weet, dat Friesland zijn verdedigingsgordel tegen „Bommen-Berend" had in zijn „waterlinie", die gevormd werd door de riviertjes Linde en Kuinder. Verder Oostelijk en Noordelijk lagen de schansen Breeberg, Zwartendijk (of Eenerschans), Trimunt en Leek. Achter de „waterlinie" lagen de schansen bij Terband, Heereveen en Gorredijk. Er binnen de verdedigingswerken te Kuinre, Lemmer, Blessebrug, Schoterbrug, Bekhof (en Tolbrug onder Oldeberkoop), plus Makkinga.

Tot voor eenige dagen wisten we niet waar we de schans van Makkinga moesten zoeken.

Wel heeft eenig verdedigingswerkje aan de Balkbrug (aan den kant van Donkerbroek) gelegen, doch dit kon de eigenlijke schans niet zijn.

De mogelijkheid was er natuurlijk ook, dat de schans al reeds tot cultuurland was „aangemaakt".

Toen kwam daar dezer dagen een der arbeiders in een werkverschaffing, de heer B. de Jong, ons waarschuwen, dat hij en anderen bezig waren onder Makkinga een stuk wildernis te cultiveeren, waarin een terrein lag, omgeven door hooge wallen, dat hem deed denken aan een oud verdedigingswerk. Hij zeide, dat het hem speet, dat ook dit stuk oudheid weer werd vernietigd en dat daarmede tevens zoo'n echt stukje natuur en wildernis verloren ging. Zij, de arbeiders, hadden hier een drietal patrijzenlegsels moeten verstoren, plus nest en eieren van den velduil, die daar in een konijnenhol een meter diep in een wal een broedplaats had gezocht. En ook de Heimat voor een kolonie oeverzwaluwen ging hier verloren met het verdwijnen van een steilwand van rood-geel zand.

Enfin, dit is nu eenmaal het beloop in ons land, waar de dichtheid der bevolking bijna geen schuilplaatsen meer kan toestaan aan het „gedierte des velds".

Om weer op de schans terug te komen.

Wanneer men gaat den verharden weg Oosterwolde-Makkinga via Hoogeduurswold, dan volge men niet de scherpe rechtsche bocht bij het aloude Oosterhuis, doch gaat rechtdoor den zandweg in. Deze weg is een oude verbinding vanaf Oosterwolde-Langedijke-Appelscha en Drente, naar het westen. Hij gaat als z.g. „Buitenweg" over Makkinga, Nijeberkoop en Nijeholtpa naar Wolvega en verder westelijk.

Welnu, halfweg het eindje weg vanaf het „Oosterhuis" tot den verharden weg Makkinga-Elsloo ligt de schans van Makkinga.

Ze is aangelegd op een strategisch vrij goed punt en volgens de algemeene principes uit dien tijd. Vergeleken bij het huidige „Bekhof" was ze veel duidelijker en tevens beter bewaard.

Ze was vrijwel een vierkant met een lengte en breedte van plm. 70 meter. Op de hoeken waren nog de bastions goed waarneembaar. De wallen waren ook nog zeer duidelijk. De oostelijke wal is vergeleken met het terrein buiten de schans, plaatselijk tot drie meter hoog.

We weten niet of deze schans ooit in gebruik is geweest, d.w.z. of ze dienst heeft gedaan om eenige vijandelijke aanval af te slaan. Vermoedelijk niet. Tenminste we lezen, dat het moeilijk was om, waar Makkinga buiten het gebied der Linde lag, den toegang zuidelijk over de hooge heidegronden afdoende af te sluiten, waarom men daar overging en zich bepaalde tot de verdediging van den Kuinder-overgang bij de Balkbrug.

We hebben getracht om door middel van een paar foto's alsnog een beeld of overzicht van dit verdedigingswerk van onze voorouders te verkrijgen. Daar het geheele terrein met struikgewas is begroeid, was het echter niet mogelijk de hoogteverschillen van het innerlijke en de wallen te laten uitkomen.

Toen we de schans bezochten, dwarrelde voor ons over den mullen zandweg een patrijs met minstens een tiental jongen: de veldmuil vloog onrustig om ons heen, misschien speurend naar een nieuwe nestgelegenheid. Kan hij nog niet gelooven, dat zijn rijk hier finaal heeft afgedaan? Op enkele meters afstand van ons stond zonder eenige schuwheid een torenvalkje te bidden.

Maar straks wiegelen hier de korenhalmen en worden er aardappelen gerooid, daar waar eenmaal de schans van Makkinga lag in een Dorado voor het wild en de natuurvrienden. Niets herinnert dan meer aan de plaats waar eenmaal onze voorzaten een bolwerk opwierpen tegen vreemde overweldigers, die kwamen van verre om te branden en te rooven.